

แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่

The Chiang Mai Breath Council's civil social management method to participation in the PM2.5 problem

ณิชกานต์ เกาทอง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ 2) แนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ 3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ 4) ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ 5) แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายภาคประชาสังคมสภามหาใจเชียงใหม่ จำนวน 385 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแปรปรวน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ที่ไม่แตกต่างกัน แนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการโดยหลัก POSDCoRB โดยรวมจะอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 พบว่าการมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล คือ การบริหารจัดการ ด้านการวางแผน (Planning) ดังนั้น การบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 นั้นเครือข่ายภาคประชาสังคมสภามหาใจเชียงใหม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก และเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน จะต้องมีการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการเครือข่ายฯ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, การมีส่วนร่วม, ภาคประชาสังคม, เครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่

ABSTRACT

Title of Research Paper	The Chiang Mai Breath Council's civil social management method to participation in the PM2.5 problem.
Researcher	Nidchakarn Ngaothong
Academic Year	2022

The Chiang Mai Breath Council's civil social management method to participation in the PM2.5 problem. The researcher aims of the research, 1. The individual factors of the Chiang Mai Breath Council. 2.The Chiang Mai Breath Council management method. 3. The involvement in the PM 2.5 smoke particle solution developed by the Chiang Mai Breath Council. 4.Personal traits that affect participation in the dust cloud solution 5. The civic social management method for PM2.5 involvement. The sample study involved 385 people, and the Chiang Mai Breath Council used a query as a tool to collect data. The statistics used percentage, mean, and standard deviation. Furthermore, hypothesis tests were used in both simple and multiple regression analysis. Research indicates that several individual factors influence involvement in the dust cloud produced by PM 2.5. The Chiang Mai Breath Council Methodology discovered the management approach to be quite high throughout the POSDCoRB. The PM2.5 smoke and dust recovery commitment is important on a broad scale, and the method of managing social networks, which has an impact on all aspects of engagement: participation, decision-making, action, and benefit leveraging and evaluation participation, is planned. Therefore, in managing the civil society networks that affect participation in solving PM2.5 problems, the Chiang Mai Breath Council's civil society networks have given management and participation a lot of importance and strived to achieve participation in all aspects Planning is important in the management of the network.

Keywords : management, participation, civil social, Chiang Mai Breath Council

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นองค์กรภาคประชาสังคม จัดตั้งขึ้นมาในเดือนกันยายน 2562 เพื่อรณรงค์และร่วมมือกับทุกภาคส่วนหาทางแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นควันในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีปัญหาต่อเนื่องยาวนานกว่า 15 ปี โดยสภาฯ มีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น นักวิชาการ ข้าราชการ ศิลปิน สื่อมวลชน นักการเมือง นักธุรกิจ ภาคเอกชน นักพัฒนา ตัวแทนภาคประชาชน กำหนดผู้นำหมู่บ้าน ผู้แทนสภาองค์กรชุมชนตำบล ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สังคมมีอากาศสะอาดทุกฤดูกาล ภายใต้แนวคิด “เรามีลมหายใจเดียวกัน” เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหามลพิษฝุ่นควัน PM2.5 และไฟป่า ในจังหวัดเชียงใหม่

สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาฝุ่นควันโดยใช้แนวทาง “เชียงใหม่โมเดล” โดยเปลี่ยนแนวทางการทำงานแบบราชการที่ใช้ระบบ “จากบนลงล่าง” เป็น “จากล่างขึ้นบน” โดย “ใช้ชุมชนเป็นตัวตั้ง ใช้ท้องถิ่น(อปท.) เป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนงาน” โดยเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม และชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานต่างๆ ผนึกกำลังร่วมกัน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และทำงานร่วมกันโดยใช้ฐานข้อมูลที่เป็นจริงทางวิชาการ จากการทำงานของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันได้สะท้อนมุมมองออกมา เช่น “การทำงานของสภามหาวิทยาลัยทำให้เกิดความตื่นตัวในภาคประชาชนมากขึ้น จากเดิมที่เป็นบทบาทของภาครัฐในการดำเนินการเพียงอย่างเดียว เช่น การประกาศห้ามเผา ซึ่งทำให้เกิด feed back ที่แข็ง แต่พอมีสภามหาวิทยาลัยเข้ามา กลายเป็นตัวแทนของภาคประชาชนที่ให้ความรู้กันเอง สามารถกระตุ้น สร้างความร่วมมือดีขึ้น” (ธีรวัฒน์ รังแก้ว, สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน, 2564) และจากการทำงานขับเคลื่อนการแก้ปัญหาฝุ่นควันพบว่า ในปีที่ผ่านมา ปีพ.ศ.2564-2565 ปัญหามลพิษฝุ่นควันเบาบางลง และยังไม่เป็นผลกระทบมากเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกตลอดทั้งปี ผู้วิจัยได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของ การมีส่วนร่วมของภาคประชาคมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ผ่านมาในช่วงเวลาดังกล่าว ที่มีจำนวนของเครือข่ายลดลง การทำงานของเครือข่ายภาคประชาสังคมมีการขับเคลื่อนงานร่วมกันน้อยลง เกิดปัญหาในการติดต่อสื่อสาร การจัดการเครือข่ายให้คงเดิม ตลอดจนทำให้เครือข่ายสมาชิกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีจำนวนลดลงมากจากที่ผ่านมาในระยะเริ่มต้น ซึ่งจากปัญหาด้านการจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำให้เกิดผลกระทบในการขับเคลื่อนงานด้านการแก้ปัญหาฝุ่นควันเป็นไปอย่างล่าช้า และไม่พัฒนาไปได้เท่าที่ควร

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม และผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ในจังหวัดเชียงใหม่ จากความร่วมมือของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจอยากศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่
5. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่

สมมติฐานของการวิจัย

1. เครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ที่แตกต่างกัน
2. แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา 4.อัตราเงินเดือน 5.หน่วยงานที่สังกัด

1.2 แนวคิดด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ 1.การวางแผน (Planning) 2.การจัดการองค์กร (Organizing) 3.การจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) 4.การอำนวยการ (Directing) 5.การประสานงาน (Coordinating) 6.การรายงาน (Reporting) 7.งบประมาณ (Budgeting)

1.3 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4. ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล

2.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เครือข่ายภาคประชาสังคมสมาคมหายใจเชียงใหม่ ณ วันที่ 30 กันยายน 2565

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายภาคประชาสังคมสมาคมหายใจเชียงใหม่ ประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน ส่วนราชการ ท้องถิ่น จำนวน 385 ราย จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ W.G Corhran, 1977 (อ้างถึงใน ชีรุฒิ เอกะกุล, 2543) เนื่องจาก ไม่ทราบจำนวนประชากร หรือกลุ่มตัวอย่างที่แน่นอนของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่

3.ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายภาคประชาสังคมสมาคมหายใจเชียงใหม่ ในจังหวัดเชียงใหม่

4.ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เดือนกันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2565

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์นั้น ประกอบด้วย อายุ เพศ รายได้ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ และเมื่อลักษณะประชากรศาสตร์มีความแตกต่างกัน จะทำให้ลักษณะทางจิตวิทยาแตกต่างกัน โดยวิเคราะห์จากปัจจัย ดังนี้

1. เพศ (Sex) ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน
2. อายุ (Age) ส่งผลทำให้แต่ละบุคคลมีความต่างกันด้านความรู้สึกรู้จักคิดและพฤติกรรมส่วนบุคคล
3. การศึกษา (Education) เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิด ค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมที่มีความแตกต่างกัน
4. รายได้ (Income) ถือเป็นเกณฑ์รูปแบบการดำรงชีวิต ค่านิยม รสนิยม อาชีพ ระดับการศึกษา ฯลฯ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

กูลิคและเออร์วิค Gulick and Urwick (1937) (อ้างถึงใน สันติ บุญภิรมย์, 2552) นักทฤษฎี 2 ท่านที่มีความโดดเด่นในเรื่องทฤษฎีองค์กรและกระบวนการบริหารงาน ได้ให้ความสำคัญของฝ่ายบริหารเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ พนักงานระดับล่าง โดยเน้นวิธีการทำงาน และการบริหารงานของผู้บริหารระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยึดถือ คือ POSDCoRB แนวคิดดังกล่าวเป็นหน้าที่สำคัญของนักบริหารอันประกอบไปด้วยหน้าที่ 7 ประการ ดังนี้

P – Planning : การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางตลอดจนการจัดวางโครงสร้างของการทำงาน

O – Organizing : การจัดองค์กร หมายถึง ทางจัดทำโครงสร้างแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

S – Staffing : การจัดการเกี่ยวกับบุคลากรในองค์กร หมายถึง การจัดการบุคลากร ตั้งแต่การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การจัดตำแหน่ง การพัฒนา เป็นต้น

D – Directing : การอำนวยการ หมายถึง ดำเนินการต่างๆอย่างมีระเบียบแบบแผน

Co – Co-ordinating : การประสานงาน หมายถึง การประสานงานในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกัน

R – Reporting : การรายงานการปฏิบัติงาน หมายถึง รายงานผลการทำงานตลอดจนตรวจสอบประเมินผล

B – Budgeting : การบริหารงบประมาณ หมายถึง ตั้งแต่การประเมินงบประมาณ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบด้านการเงิน ไปจนถึงการนำงบประมาณมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

Cohen & Uphoff (1981 อ้างถึงใน รัฐ กัญญา, 2558) การมีส่วนร่วม หมายถึง บุคลากรประชากรภายในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม และมีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประวัติความเป็นมาและนโยบายต่าง ๆ ของเครือข่ายสภามหาใจเชียงใหม่

สภามหาใจเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นองค์กรเปิด ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2562 จุดเริ่มต้นมาจากกลุ่มประชาชนและเครือข่ายที่ทำงานขับเคลื่อนแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางอากาศ ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน (กกร.) และภาคประชาชน ที่เห็นพ้องว่าจังหวัดเชียงใหม่จะต้องรวมพลังของประชาชนให้เป็นเอกภาพ เพื่อทำงานขับเคลื่อน ประสานงานและหนุนเสริมการทำงานของประชาชนทุกฝ่ายในการร่วมกันแก้ไขปัญหฝุ่นควันและมลพิษทางอากาศแบบเปิดกว้าง โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายเพื่อประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือมีอากาศหายใจที่สะอาดและปลอดภัยตลอดทั้งปี ภายใต้แนวคิด “เรามีลมหายใจเดียวกัน”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีรชน นรานต (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยโดยการตรวจสอบความพร้อมในระดับครัวเรือน กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี หลักการบริหาร POSDCoRB สามารถนำมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยได้โดยสร้างกระบวนการที่รูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เรียกว่า CITA-POSDCoRB ประกอบด้วย การวางแผน (Planning: P) การจัดองค์การ(Organizing: O) การอำนวยการ (Directing: D) การประสานงาน (Co-ordinating: Co) การรายงาน (Reporting: R) และการบริหารงบประมาณ (Budgeting: B) การสื่อสาร (Communication: C) ข้อมูลข่าวสารสนเทศและเทคโนโลยี (Information and Technology: IT) เครือข่ายพันธมิตร (Alliance: A)

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินตา ศิริวรรณ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายได้มีส่วนร่วมวางแผน ร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมติดตาม ประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส มีความคล่องตัวรวดเร็ว พร้อมทั้งจะรับผิดชอบร่วมกันต่อผลสำเร็จขององค์กร ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของทฤษฎี 4 ขั้นตอน คือ 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากที่สุด

กิตติยาภรณ์ รักษาพรหมณ์ (2022) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีผล การวิจัยพบว่า 1.การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ ต้องให้ความสำคัญต่อระดับการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านผลประโยชน์

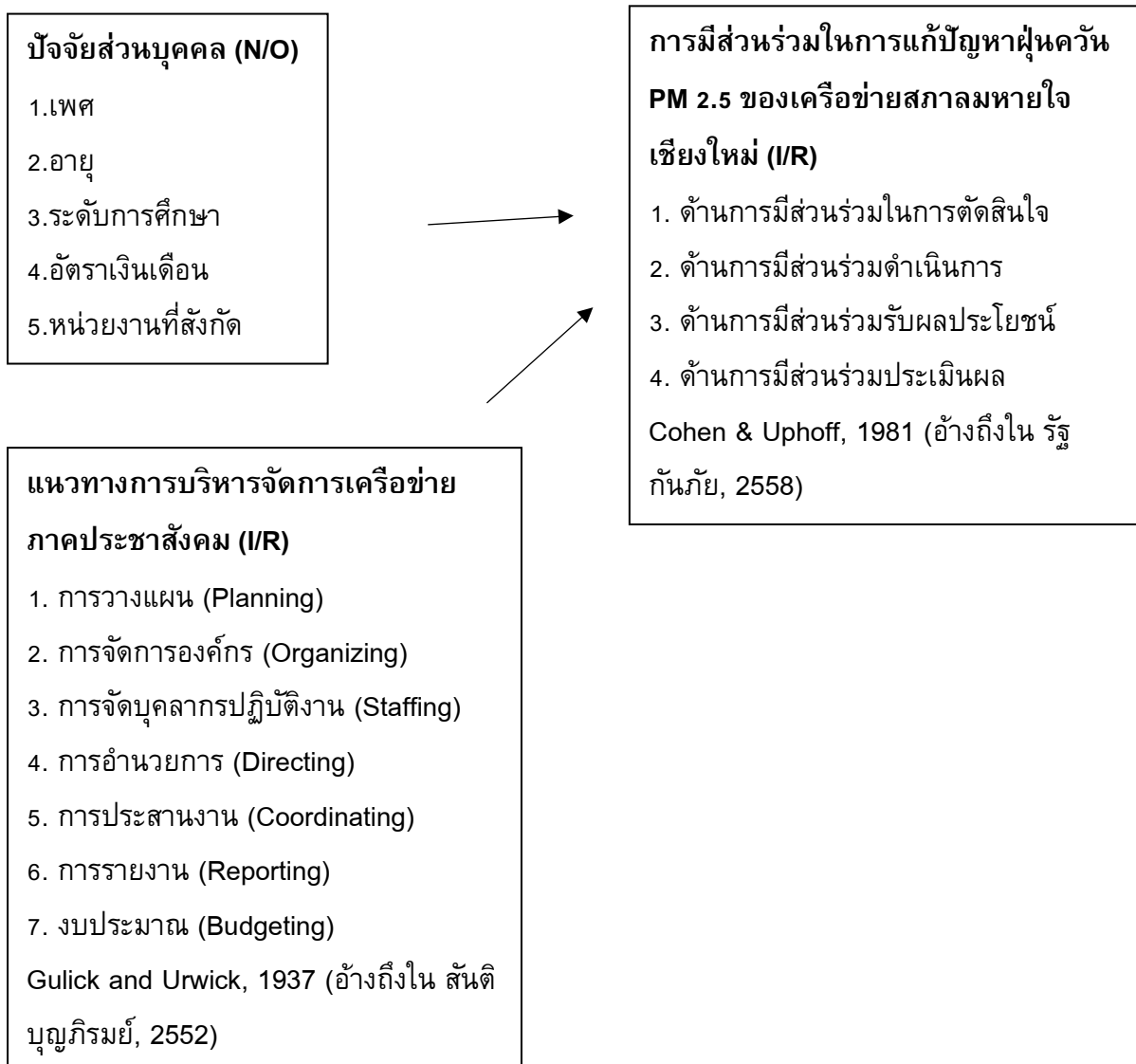
ธวัชชัย สนุติธมโม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ อายุ และรายได้

ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน (แต่พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมจะแตกต่างกัน)

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากการที่ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่และทรงคุณค่า ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นจากภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยกันคิดและพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกๆด้าน

วิไลจักร์ เสนาราช (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด กล่าวไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษาต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน (แต่พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และหมู่บ้านที่แตกต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมแตกต่างกัน)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหลายใจเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัยและวิธีการวิจัย ดังนี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) โดยกำหนดให้เป็นเครือข่ายภาคประชาสังคมในจังหวัดเชียงใหม่ที่ร่วมกันแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

- 1.วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2.วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ S.D.)
- 3.วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ โดยหาค่าตัวแปร 2 ตัวแปร (T-Test)
- 4.วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีค่าตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปร (F-Test หรือ One Way ANOVA)
- 5.วิเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหลายใจเชียงใหม่ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.3 เพศชาย ร้อยละ 44.7 อายุในช่วง 21 – 30 ปี ร้อยละ 33.0, อายุในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 19.7, อายุในช่วง 41 – 50 ปี จำนวน 64 คน ร้อยละ 16.6, อายุในช่วง 51 – 60 ปี จำนวน 56 คน ร้อยละ 14.5, อายุในช่วง 18 – 20 ปี จำนวน 34 คน ร้อยละ 8.8 และอายุสูงกว่า 60 ปี จำนวน 28 คน ร้อยละ 7.3 ตามลำดับ ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 59.0, ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 24.2 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 16.9 ตามลำดับ รายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 31.9, 10,000 – 15,000 บาท ร้อยละ 25.5, 15,001 – 20,000 บาท ร้อยละ 20.5, มากกว่า 25,000 บาท ร้อยละ 14.0 และ 20,001 – 25,000 บาท ร้อยละ 31 ตามลำดับ หน่วยงานที่สังกัด ส่วนใหญ่เป็นภาคประชาชน ร้อยละ 38.7 ,หน่วยงานราชการ ร้อยละ 37.3, ภาคเอกชน ร้อยละ 21.3, ภาควิชาการ ร้อยละ 3.6 และอื่นๆ(นักศึกษา) ร้อยละ 2.1 ตามลำดับ ดังนั้น ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายสมาคมหลายใจเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการโดยหลัก POSDCoRB โดยรวมทุกด้านจะอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ความสำคัญในตามลำดับ ดังนี้ 1. ด้านการอำนวยการ (Directing) (ค่าเฉลี่ย 4.06) 2.ด้านการรายงาน (Reporting) (ค่าเฉลี่ย 4.05) 3.ด้านงบประมาณ (Budgeting) (ค่าเฉลี่ย 4.02) 4.ด้านการประสานงาน (Coordinating) (ค่าเฉลี่ย 3.98) 5.

ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน (Staffing) (ค่าเฉลี่ย 3.94) 6.ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) (ค่าเฉลี่ย 3.92) 7.ด้านการวางแผน (Planning) (ค่าเฉลี่ย 3.91)

การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM 2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วม โดยรวมจะอยู่ในระดับมาก ซึ่งให้ความสำคัญในด้าน 1.ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.07) 2.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.92) 3.ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.79) 4.ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 3.79)

แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่

- ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ พบว่า การบริหารจัดการ มีตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ ในภาพรวม โดยเรียงลำดับจาก ด้านที่มีผลสูงสุด คือ ด้านการวางแผน (Planning) และด้านการประสานงาน (Coordinating)
- ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ มีตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดำเนินการ ในภาพรวม โดยเรียงลำดับจาก ด้านที่มีผลสูงสุด คือ ด้านการวางแผน (Planning) และด้านการรายงาน (Reporting)
- ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ มีตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ในภาพรวม โดยเรียงลำดับจาก ด้านที่มีผลสูงสุด คือ ด้านการวางแผน (Planning) และด้านงบประมาณ (Budgeting)
- ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล มีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ในภาพรวม โดยเรียงลำดับจาก ด้านที่มีผลสูงสุด คือ ด้านการวางแผน (Planning) ด้านการจัดการองค์กร (Organizing) ด้านการประสานงาน (Coordinating) และด้านงบประมาณ (Budgeting)

ดังนั้น โดยสรุปแล้วแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล คือ การบริหารจัดการด้านการวางแผน (Planning)

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชชชัย สนธิธมฺโม (2561) ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มี เพศ อายุ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว ไม่แตกต่างกัน (แต่พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมจะแตกต่างกัน) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลจิตร์ เสนาราช (2559) ที่กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษาต่างกันจะมีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน

(แต่พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และหมู่บ้านที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมแตกต่างกัน)

แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมของสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยภาพรวมของแนวทางการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก จึงสามารถนำหลัก POSDCoRB มาใช้ในการบริหารจัดการเครือข่ายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรชน นรานต (2561) พบว่า หลักการบริหาร POSDCoRB สามารถนำมาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยได้โดยสร้างกระบวนการขั้นตอนรูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ เรียกว่า CITA-POSDCoRB ประกอบด้วย การวางแผน (Planning: P) การจัดองค์การ(Organizing: O) การอำนวยการ (Directing: D) การประสานงาน (Co-ordinating: Co) การรายงาน (Reporting: R) และการบริหารงบประมาณ (Budgeting: B) การสื่อสาร(Communication: C) ข้อมูลข่าวสารสนเทศและเทคโนโลยี (Information and Technology: IT) เครือข่ายพันธมิตร (Alliance: A)

การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมฯ อยู่ในระดับมาก จึงสามารถนำแนวคิดของ Cohen & Uphoff, 1981 (อ้างถึงใน รัฐ กันภัย, 2558) มาใช้กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และ อินตา ศิริวรรณ (2560) พบว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายได้มีส่วนร่วมวางแผน ร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส มีความคล่องตัวรวดเร็ว พร้อมทั้งจะรับผิดชอบร่วมกันต่อผลสำเร็จขององค์กร ตามกระบวนการมีส่วนร่วมของทฤษฎี 4 ขั้นตอน คือ 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 3.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 4.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากที่สุด

ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยภาพรวมของแนวทางการบริหารจัดการ 1.ด้านการวางแผน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในทุกๆด้าน 2.ด้านการประสานงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตัดสินใจและการมีส่วนร่วมประเมินผล 3.ด้านงบประมาณส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล และ4.ด้านการจัดการองค์กรส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติยาภรณ์ รักษาพรหมณ์ (2022) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานีผล การวิจัยพบว่า 1.การบริหารแบบมีส่วนร่วมของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.การบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรได้รับความสำเร็จ

ตามเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ ต้องให้ความสำคัญต่อระดับการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านผลประโยชน์

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษานโยบายแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันไม่ได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ของเครือข่ายสมาคมหายใจเชียงใหม่ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและบริหารจัดการงานร่วมกัน และเน้นการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในด้านการวางแผน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเครือข่ายฯ ในทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากการที่ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เก่าแก่และทรงคุณค่า ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวเกิดขึ้นจากภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยกันคิดและพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ทำงานขับเคลื่อนด้านการแก้ปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และภาคเหนือต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยาภรณ์ รักษาพรหมณ์. (2022). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร กองทัพอากาศ กองบิน 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. คลังเอกสารงานวิจัย. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีรวัฒน์ รังแก้ว, สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน. (2564). จัดการความรู้และสื่อสาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และสมาคมหายใจเชียงใหม่. ค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565, จาก <https://web.codi.or.th/20210606-24684/>
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธวัชชัย สนุติธมฺโม (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 4 ฉบับที่ 1. ฝ่ายกิจการนักศึกษาและชุมชนสัมพันธ์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- รัฐ กันภัย. (2558). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว

ของเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีรชน นรานุต. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอุทกภัยโดยการตรวจสอบความ พร้อมในระดับครัวเรือนกรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะ บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิไลจิตร์ เสนาราช. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. สาขาวิชารัฐ ประศาสนศาสตร์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2550. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็ก จำกัด. สาคร สุขศรีวงศ์. การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ: บริษัท จี.พี. ไซเบอร์พริ้นท์ จำกัด.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บ็อค พอยท์.

สภามหาใจเชียงใหม่. ยุทธศาสตร์และแผนงาน ปี 2564-2566 | สภามหาใจเชียงใหม่ (breathcouncil.org). ค้นเมื่อ 12 กันยายน 2565, <https://breathcouncil.org/ยุทธศาสตร์และแผนงาน-ปี-2564-2566/>

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน ตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี. วารสารร่มพฤษี มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 36 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

Cohen, J.M. , & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.*

Gulick, Luther, Lindon Urwick. (1937). Paper on the Science of Administration. Clifton : Augustus M. Kelley.